

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 386/06-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. mája 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti B. A., (...), zastúpeného advokátom JUDr. P. K., B., pre namietané porušenie jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Ntv 37/2006 z 25. októbra 2006 takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom a uznesením sp. zn. 3 Ntv 37/2006 z 25. októbra 2006, ktorým rozhodol o predĺžení lehoty trvania väzby B. A. bez toho, aby dôkladne preskúmal všetky zákonné predpoklady na vydanie tohto rozhodnutia vrátane dodržania zásady kontradiktórnosti konania, p o r u š i l jeho právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný zaplatiť trovy právneho zastúpenia B. A. v sume 5 788 Sk (slovom päťtisícšesťdesiatosem slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. P. K., B., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Sťažnosti B. A. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením č. k. III. ÚS 386/06-12 zo 6. decembra 2006 Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť B. A., (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. K., B., pre namietané porušenie jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Ntv 37/2006 z 25. októbra 2006. Vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľa odmietol a jeho návrhu na vydanie predbežného opatrenia nevyhoviel.

Predmetom konania vo veci samej je preskúmanie postupu najvyššieho súdu vedúceho k vydaniu uznesenia sp. zn. 3 Ntv 37/2006 z 25. októbra 2006 z hľadiska dodržania zásady kontradiktórnosti konania, ako aj s ňou spojenej povinnosti najvyššieho súdu preskúmať všetky zákonné predpoklady na vydanie tohto rozhodnutia.

Sťažovateľ uviedol, že uznesením vyšetrovateľa Krajského úradu justičnej polície Policajného zboru v Bratislave sp. zn. ČVS: KUJP-150/OVVK-2003 z 3. júna 2003 mu bolo vznesené obvinenie za trestný čin nedovolenej výroby a držby omamnej a psychotropnej látky, jedu a prekurzora a obchodovania s nimi podľa § 187 ods. 1 písm. b), c) a d), ods. 3 písm. b) a ods. 4 písm. a) Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný zákon“). Na základe toho bol uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 3 Nt 93/02 zo 6. júna 2003 vzatý do väzby z dôvodov podľa

§ 67 ods. 1 písm. b) a c) a ods. 2 Trestného poriadku účinného do 31. decembra 2005 (ďalej len „Trestný poriadok“). Sťažovateľ uviedol, že poslednýkrát mu bola predĺžená lehota trvania väzby do 2. marca 2007 uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Ntv 37/2006 z 25. októbra 2006.

Sťažovateľ namietal, že postupom najvyššieho súdu, ktorý viedol k vydaniu uznesenia o predĺžení lehoty trvania jeho väzby do 2. marca 2007, mu bolo odňaté právo vyjadriť sa k návrhu predsedníčky senátu Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 T 15/04 z 20. októbra 2006. V tejto súvislosti sťažovateľ uviedol, že 20. októbra 2006 predsedníčka senátu krajského súdu podala najvyššiemu súdu návrh na predĺženie lehoty trvania jeho väzby do 2. marca 2007. Podľa vyjadrenia sťažovateľa bol tento návrh spolu so spisovým materiálom doručený najvyššiemu súdu 23. októbra 2006. Sťažovateľ ďalej argumentoval tým, že tento návrh, ktorý mu krajský súd sprievodným listom z 23. októbra 2006 zaslal na vyjadrenie, mu bol doručený 25. októbra 2006 a jeho právnomu zástupcovi 27. októbra 2006, teda až po rozhodnutí najvyššieho súdu o predĺžení lehoty trvania väzby.

K návrhu predsedníčky senátu krajského súdu sa sťažovateľ vyjadril tak, že obsahu návrhu nerozumie, a žiadal, aby sa v danej veci konalo verejné zasadnutie, na ktorom by sa mohol vyjadriť k uvádzaným skutočnostiam v materinskom jazyku v prítomnosti tlmočníka. Sťažovateľ okrem toho poukázal na to, že jeho právnomu zástupcovi bol návrh doručený až 27. októbra 2006, tento sa však o ňom dozvedel 26. októbra 2006 od vedúcej trestnej kancelárie krajského súdu. Po tomto zistení právny zástupca ešte v daný deň zaslal najvyššiemu súdu faxom a následne aj poštou vyjadrenie k návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby. Vo vyjadrení právny zástupca sťažovateľa uviedol, že návrh predsedníčky senátu krajského súdu nepovažuje za dostatočne odôvodnený a zároveň žiadal, aby sa vo veci konalo verejné ústne zasadnutie.

Sťažovateľ zastáva názor, že uvedeným postupom, ako aj samotným rozhodnutím najvyššieho súdu z 25. októbra 2006 došlo k porušeniu zásady kontradiktórnosti konania, a tým aj k porušeniu jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru. Toto tvrdenie odôvodnil tým,

že najvyšší súd rozhodol v čase, keď ani on a ani jeho právny zástupca, vzhľadom na dátumy doručenia návrhu predsedníčky senátu krajského súdu na vyjadrenie, nemali reálnu možnosť vyjadriť sa k tomuto návrhu písomnou ani ústnou formou.

Na základe uvedeného sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 Ntv 37/2006 z 25. októbra 2006 porušil jeho právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, namietané uznesenie v časti týkajúcej sa jeho osoby zrušil a najvyššiemu súdu prikázal bezodkladne ho prepustiť z väzby na slobodu, ako aj zaplatiť náhradu trov právneho zastúpenia.

K sťažnosti sa listom č. k. KP 8/2007-1 z 5. februára 2007 doručeným ústavnému súdu 9. februára 2007 vyjadril predseda najvyššieho súdu, pričom uviedol, že 20. októbra 2006 predsedníčka senátu krajského súdu podala návrh na predĺženie lehoty trvania väzby, ktorý bol podaný v lehote uvedenej v § 71 ods. 4 Trestného poriadku. Tento návrh bol sťažovateľovi doručený do výkonu väzby, ale z obsahu spisu najvyššieho súdu sp. zn. 3 Ntv 37/2006 zistil, že sťažovateľ sa k návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby nevyjadril. Najvyšší súd o tomto návrhu rozhodol 25. októbra 2006 na neverejnom zasadnutí spôsobom uvedeným v namietanom rozhodnutí. Predseda najvyššieho súdu zároveň navrhol, aby ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol, a uviedol, že súhlasí s tým, aby daná vec bola prerokovaná bez nariadenia ústneho pojednávania.

Ústavný súd listom z 15. februára 2007 zaslal právnenému zástupcovi sťažovateľa na vedomie vyjadrenie predsedu najvyššieho súdu k ústavnej sťažnosti. Aj napriek tomu, že právny zástupca sťažovateľa toto vyjadrenie 19. februára 2007 prevzal, dosiaľ naňho nereagoval.

Právny zástupca sťažovateľa ešte v sťažnosti doručenej ústavnému súdu 16. novembra 2006 oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

Keďže účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej v zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky

č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a ústavný súd dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, rozhodol na neverejnom zasadnutí.

II.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľa, že najvyšší súd sa predtým, ako uznesením sp. zn. 3 Ntv 37/2006 z 25. októbra 2006 rozhodol o predĺžení lehoty trvania väzby do 2. marca 2007, neoboznámil s jeho argumentáciou k návrhu predsedníčky senátu krajského súdu, hoci tento návrh mu krajský súd prípisom z 23. októbra 2006 zaslal na vyjadrenie s tým, aby sa k nemu vyjadril priamo najvyššiemu súdu, rozhodol, že tieto budú posudzované z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 79/02) nie je len povinnosťou ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti dodržiavať vo svojej činnosti medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná, ale túto povinnosť majú aj všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti vrátane povinnosti rešpektovať dohovor pri preskúmvaní zákonnosti väzby.

Účelom čl. 5 ods. 4 dohovoru je poskytnutie práva osobám, ktoré boli pozbavené osobnej slobody, spočívajúceho v možnosti súdnej kontroly rozhodnutí a opatrení, na základe ktorých bol zásah do ich osobnej slobody vykonaný. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorej je primerane koncipovaná aj judikatúra ústavného súdu, vyplýva, že v trestnom konaní a bez pochybností aj v konaní o väzobných veciach sa musia rešpektovať pravidlá spravodlivého procesu, aj keď nie tak identicky ako ich priznáva čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale konkrétne procesné záruky sa musia garantovať v rozsahu zlučiteľnom so základným právom podľa čl. 17 ods. 2 ústavy a právom podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru. Je potrebné konštatovať, že pri rozhodovaní o zákonnosti väzby sa na niektoré z procesných záruk kladie mimoriadny dôraz, pričom jednou z nich je aj právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe (napr. III. ÚS 84/06, III. ÚS 291/06).

Úlohou všeobecného súdu v rámci konania o návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby je v záujme dodržania zásady kontradiktórnosti konania zabezpečiť, aby druhá procesná strana mala možnosť vyjadriť sa k tomuto návrhu a aby mohla predložiť argumenty na svoju obhajobu (napr. III. ÚS 291/06).

Podľa § 12 ods. 8 Trestného poriadku pokiaľ z povahy veci nevyplýva niečo iné, rozumie sa obvineným aj obžalovaný a odsúdený.

Podľa § 33 ods. 1 Trestného poriadku obvinený má právo vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu, a k dôkazom o nich, nie je však povinný vypovedať. Môže uvádzať okolnosti a dôkazy slúžiace na jeho obhajobu, robiť návrhy a podávať žiadosti a opravné prostriedky. (...)

Podľa § 33 ods. 3 Trestného poriadku všetky orgány činné v trestnom konaní sú povinné vždy obvineného o jeho právach poučiť a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie.

Z obsahu spisu krajského súdu sp. zn. 1 T 15/04 ústavný súd zistil, že 20. októbra 2006 predsedníčka senátu spracovala návrh na predĺženie lehoty trvania sťažovateľovej väzby do 2. marca 2007. V ten istý deň bol návrh faxom doručený najvyššiemu súdu. Spis krajského súdu bol na rozhodnutie o návrhu predložený najvyššiemu súdu 23. októbra 2006 o 11.00 h. Prípisom z 23. októbra 2006 krajský súd zaslal návrh predsedníčky senátu na vyjadrenie sťažovateľovi a jeho právneho zástupcovi. Návrh bol sťažovateľovi do výkonu väzby doručený 24. októbra 2006 a jeho právneho zástupcovi 27. októbra 2006. Krajský súd v prípise, ktorým zaslal dotknutým osobám návrh na vyjadrenie, uviedol, že vyjadrenie je potrebné zaslať priamo najvyššiemu súdu, ktorému bola vec predložená na rozhodnutie. Dňa 24. októbra 2006 predseda senátu najvyššieho súdu určil termín neverejného zasadnutia na 25. októbra 2006, kedy uznesením sp. zn. 3 Ntv 37/2006 rozhodol o predĺžení lehoty trvania sťažovateľovej väzby do 2. marca 2007. Vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľa k návrhu predsedníčky senátu krajského súdu bolo najvyššiemu súdu doručené 27. októbra 2006. Z dôkazov, ktoré sťažovateľ predložil ústavnému súdu na podporu svojich tvrdení, vyplýva, že právny zástupca sťažovateľa predložil najvyššiemu súdu vyjadrenie k návrhu predsedníčky senátu krajského súdu faxom ešte 26. októbra 2006. Túto skutočnosť však ani zo spisu krajského súdu sp. zn. 1 T 15/04, ani zo spisu najvyššieho súdu sp. zn. 3 Ntv 37/06 nebolo možné zistiť. V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že vzhľadom na dátum rozhodnutia najvyššieho súdu o predĺžení lehoty trvania väzby nebolo ani nutné prihliadnuť na túto skutočnosť.

Ústavný súd je toho názoru, že postup najvyššieho súdu pred rozhodnutím o predĺžení lehoty trvania sťažovateľovej väzby, ako aj samotné vydanie tohto rozhodnutia nemožno z hľadiska záruk, ktoré garantuje čl. 5 ods. 4 dohovoru akceptovať. Najvyšší súd bol v súlade s citovanými ustanoveniami Trestného poriadku, ktoré vo všeobecnosti garantujú obvinenému určitý rozsah práv, medzi ktoré nepochybne patrí aj jeho právo predložiť argumenty proti svojmu ponechaniu vo väzbe, ale predovšetkým v súlade s čl. 5 ods. 4 dohovoru povinný skúmať, či boli splnené všetky zákonné predpoklady pre rozhodnutie v danej veci. Aj keď návrh predsedníčky senátu krajského súdu zaslal procesným stranám na vyjadrenie krajský súd, ktorý síce najvyššiemu súdu (ako vyplýva z obsahu spisu) neoznámil, že vyjadrenia dotknutých osôb mu budú zaslané priamo, úlohou

najvyššieho súdu bolo skúmať, či druhá procesná strana mala možnosť sa s týmto návrhom včas oboznámiť a predložiť k nemu svoje vyjadrenie.

Keďže najvyšší súd nepostupoval spôsobom, ktorý predpisuje zákon, ako aj medzinárodná zmluva o ochrane ľudských práv a základných slobôd, je potrebné jeho postup vyúsťujúci k prijatiu uznesenia o predĺžení lehoty trvania väzby hodnotiť ako formálny a spočívajúci v nedôslednom preskúmaní všetkých zákonných predpokladov na vydanie tohto rozhodnutia. Na základe zistených skutočností ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd pri vydaní rozhodnutia o predĺžení lehoty trvania sťažovateľovej väzby dôkladne neskúmal, či procesným stranám bol poskytnutý rovnaký priestor na uplatnenie ich práv, teda, či bola dodržaná zásada kontradiktórnosti konania, či by argumenty sťažovateľa, s ktorými sa v skutočnosti ani neoboznámil, neoslabovali tvrdenia predsedníčky senátu krajského súdu o potrebe predĺžiť lehotu trvania väzby, ako aj či boli dodržané ostatné zákonné predpoklady nevyhnuté pre vydanie zákonného rozhodnutia (obdobne napr. III. ÚS 291/06).

Vzhľadom na to, že najvyšší súd rozhodol bez toho, aby mal k dispozícii vyjadrenie sťažovateľa k dôvodom a okolnostiam ďalšieho trvania väzby, pred rozhodnutím sa ani nemohol oboznámiť s jeho požiadavkou, aby sa vo veci konalo verejné ústne pojednávanie. Táto skutočnosť len umocňuje presvedčenie o nesprávnom postupe najvyššieho súdu z hľadiska dodržania záruk obsiahnutých v čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Súčasťou práva na spravodlivý proces je neodmysliteľne aj dodržanie zásady kontradiktórnosti konania. Práve nedodržanie tejto zásady vytvára nerovný stav, keď jedna procesná strana nemá možnosť predložiť svoje stanoviská a argumenty k tvrdeniam tej druhej. S prihliadnutím na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd postupom a uznesením sp. zn. 3 Ntv 37/2006 z 25. októbra 2006 nedodrжал zásadu kontradiktórnosti konania, ale zvolil taký prístup k preskúmaniu predpokladov podmieňujúcich vydanie rozhodnutia o predĺžení lehoty trvania sťažovateľovej väzby, ktorým porušil jeho právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

2. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti súčasne žiadal, aby ústavný súd uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Ntv 37/2006 z 25. októbra 2006 v časti týkajúcej sa jeho osoby zrušil a najvyššiemu súdu prikázal bezodkladne ho prepustiť z väzby na slobodu.

Ústavný súd zistil, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Ntv 3/2007 z 28. februára 2007 nepredĺžil lehotu trvania sťažovateľovej väzby, ale dňom 2. marca 2007 ho prepustil z väzby na slobodu.

S prihliadnutím na uvedené považoval ústavný súd za bezpredmetné a právne bezvýznamné v náleze zrušiť namietané uznesenie najvyššieho súdu v časti týkajúcej sa sťažovateľa, ako aj prikázať najvyššiemu súdu bezodkladne prepustiť sťažovateľa z väzby na slobodu, a preto návrhu v tejto časti nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

3. Sťažovateľ v sťažnosti žiadal, aby ústavný súd rozhodol aj o náhrade trov jeho právneho zastúpenia. Právny zástupca sťažovateľa vyčíslil trovy právneho zastúpenia v celkovej sume 8 682 Sk za 3 úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, ďalšia porada s klientom, podanie ústavnej sťažnosti + 3 x režijný paušál).

Ústavný súd považoval za dostatočne preukázané a odôvodnené priznanie náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa v celkovej sume 5 788 Sk, a preto najvyššiemu súdu prikázal zaplatiť trovy konania v uvedenej sume na účet právneho zástupcu sťažovateľa (bod 2 výroku nálezu). Ústavný súd uplatneným trovám konania sťažovateľa vo zvyšnej časti nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Podľa ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych

služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi.

Predmet konania – ochrana základných ľudských práv a slobôd – je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2005 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 16 381 Sk.

Na základe toho ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby poskytnuté v roku 2006 (prevzatie a príprava zastúpenia – 2 730 Sk, podanie ústavnej sťažnosti zo 14. novembra 2006 – 2 730 Sk).

Podľa § 15 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ústavný súd priznal právnomu zástupcovi sťažovateľa popri nároku na odmenu aj nárok na náhradu hotových výdavkov účelne a preukázateľne vynaložených v súvislosti s poskytovaním právnych služieb (§ 16 ods. 3 citovanej vyhlášky), a to 2 x režijný paušál za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2006 (2 x po 164 Sk).

S prihliadnutím na ustanovenie § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd považoval za dostatočne preukázané a opodstatnené priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v celkovej sume 5 788 Sk. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že ostatné trovy konania uplatnené právnym zástupcom sťažovateľa za úkon právnej služby v podobe ďalšej porady s klientom nepriznal, pretože ich nevyhodnotil ako účelne vynaložené. Zároveň právny zástupca sťažovateľa vykonanie toho úkonu nijako nepreukázal.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. mája 2007